

Чехуніна А.О.

кандидатка мистецтвознавства,
доцентка кафедри музичного мистецтва
Херсонського державного університету,
м. Херсон, Україна

ТЕОРЕТИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОГО МИСЛЕННЯ

У межах сучасної освітньої системи, підготовка майбутнього педагога-музиканта потребує не лише технічної майстерності, але й глибокого розуміння художньо-образного змісту музичних творів. Відповідний тип мислення є ключовим компонентом професійної компетентності музиканта-педагога, оскільки останній забезпечує здатність до емоційного сприйняття, інтерпретації та передачі музичних образів у процесі професійної діяльності. Теоретична підготовка відіграє важливу роль у цьому процесі, надаючи майбутньому педагогу-виконавцю необхідні знання та навички для глибокого аналізу й осмислення музичних творів.

Характеризуючи феномен художньо-образного мислення дослідники визначають його як особливий тип людської діяльності та форму пізнання дійсності. Воно охоплює не лише систему понять і логічних операцій, а й специфічні процеси продуктивного мислення, спрямовані на створення нової реальності – художнього твору. Для педагога-музиканта таке мислення є активною системою логічних зв'язків між життєвим досвідом й емоційно-інтелектуальними реакціями, які формують основу музично-образної структури. Зазвичай мислення виконавця проявляється під час інтерпретації музичного тексту, де фізичну складають акустичні параметри – висота, тривалість, тембр, динаміка, спосіб звуковидобування. Так, справжня художня образність виникає через уяву, темперамент, характер і особистий досвід виконавця, що вимагає сформованих вмінь щодо розпізнавання й інтерпретації прихованої композитором інформації [3].

Навички художньо-образного мислення передбачають: здатність виявляти глибинний зміст мистецького твору; вміння узагальнювати художні явища у вигляді цілісних образів; чутливість до символіки, метафори, стилю; спроможність до творчої інтерпретації та відтворення змісту через власну виконавську діяльність.

У процесі формування художньо-образного мислення у здобувача освіти активізуються усі пізнавальні процеси – увага, сприйняття, уява, пам'ять тощо. При цьому вирішальну роль відіграє уява, адже саме вона допомагає студенту відчувати музику на «внутрішньому рівні», створюючи її візуальний, асоціативний й психологічний образ. Вкрай важливими є емоційна чуйність та емпатія, без яких майбутній педагог-виконавець не зможе передати художньо-образний зміст твору учням або ж слухачам.

Так, теоретична підготовка являється не просто базою академічних знань майбутнього фахівця, а й складовою, що безпосередньо впливає на формування його художньо-образного мислення. Її головна функція – навчити студента мислити в категоріях образів, форм, стилів, що допомагає йому глибше усвідомлювати музичні явища.

У ході вивчення й засвоєння дисциплін теоретичного блоку, одним з ключових методів розвитку художньо-образного мислення являється інтерпретація музичного твору, що вимагає не лише технічної майстерності, а й глибокого розуміння та осмислення музичного тексту. В основі цього процесу – здатність передати емоційний і смисловий зміст твору через власне виконання. Інтерпретація є невід'ємною складовою творчої діяльності студента й сприяє формуванню індивідуального музичного стилю та розвитку художнього мислення [1].

Характеризуючи інтерпретаційні компетенції майбутніх педагогів-музикантів, слід виділити наступні: осмислення цілісного ідейно-образного змісту твору на основі сформованих уявлень; добір засобів музичної виразності для втілення змісту твору; здатність до теоретичного аналізу музичного тексту; оригінальна й стилістично точна презентація музичного твору у вербальній та виконавській формах; емоційне реагування на музику й вибір відповідних

художньо-емоційних трактувань, організація якісної й ефективної взаємодії учнів з музичними творами тощо.

Не менш важливим елементом у ході розвитку художньо образного мислення являються навички імпровізації. Так, вивчення й практика імпровізації під час інструментальної підготовки активізує творчий потенціал студента, дозволяючи створювати унікальні музичні твори й варіювати власні виконавські рішення у відповідності до сценічних ситуацій. Згідно досліджень, музична імпровізація формує навички осмисленої й вільної інтерпретації творів різних епох, жанрів й стилів, що забезпечує більший емоційний комфорт під час сценічної або ж виконавської практики. У процесі імпровізації виконавець ретранслює музичну ідею-символ, вдало структуруючи її у вигляді чіткої послідовності сигналів, натяків та «ключів» для сприйняття слухацькою аудиторією [1].

Значущим чинником у ході розвитку художньо-образного мислення у здобувачів освіти є стабільна й постійна саморефлексія а також саморозвиток та вдосконалення як власних виконавських компетенцій, так і викладацької майстерності. Прагнення до планомірного розширення музичного світогляду, знайомство з новими жанрово-стильовими групами, а також експерименти із засобами музичної виразності та загальним звучанням безпосередньо сприяє поглибленню здатності професіонала до художнього сприйняття та передачі змісту музичного тексту.

Ключове значення у процесі становлення художньо-образного мислення майбутнього фахівця з музичного мистецтва має цілісна система методів, які застосовує викладач теоретичних дисциплін. Як зазначають дослідники, ефективне формування музичного мислення в умовах індивідуального навчання передбачає добір методичних прийомів, що узгоджуються з етапами опрацювання музичного матеріалу та поступового осмислення його художнього змісту [6].

Зокрема, на початковій стадії ознайомлення з музичним твором доцільним є застосування методу читання нотного тексту з аркуша, що забезпечує студенту базове уявлення про характер, структурну побудову й загальну ідейну

спрямованість музичного твору. Наступним кроком є використання методу ескізного опрацювання, який дозволяє виконавцеві визначити основні засоби музичної виразності, окреслити форму твору та його композиційну логіку [5].

Поглиблене розкриття художнього змісту музичного матеріалу відбувається за допомогою методу комплексного аналізу, що охоплює вивчення жанрово-стильових ознак, особливостей композиторської мови, а також індивідуальної творчої манери автора [6]. Такий підхід дозволяє цілісно осмислювати музичний твір і розвивати здатність до створення виразного художнього образу, що є однією з ключових ознак професійного мислення майбутнього фахівця.

Виходячи із вищезазначеного зазначимо, що особливості художньо-образного мислення педагога-музиканта рівноцінно залежать як від технічно-виконавських навичок, так і від можливості відчуття й подальшого вираження емоційного-образного змісту окремого музичного твору. Інтерпретуючи музичний твір, педагог-музикант власним прикладом допомагає учням краще досягнути можливої варіативності, глибини й краси музики, підживлюючи інтерес до навчання, або ж зацікавлюючи слухачську аудиторію.

Таким чином, формування художньо-образного мислення у майбутнього педагога-музиканта в рамках теоретичної підготовки виступає ключовим чинником становлення професійної, компетентної особистості нового типу – компетентної, креативної та інноваційної. У сучасному мистецькому середовищі, художньо-образне мислення становить фундаментальний компонент професійної компетентності, що забезпечує здатність глибоко розуміти та інтерпретувати музичні твори, створюючи бажаний виконавський ефект. Цей тип мислення є не лише результатом оволодіння комплексом теоретичних дисциплін й технікою виконавства, а являється вираженням внутрішньої чутливості до багатьох естетичних якостей музичного мистецтва, здатності відчувати його художню сутність й транслювати її слухачеві або ж учнівському колективу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білецька, М., Підварко Т. Розвиток художньо-образного мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі інструментальної підготовки. *Молодь і ринок*. С. 143-146.
2. Грінченко Т.Д. Теорія і практика формування мистецького досвіду майбутнього вчителя музики. Монографія. Вінниця : «Твори», 2018. 300 с.
3. Грінченко Т.Д. Теорія і практика формування мистецького досвіду майбутнього вчителя музики. Монографія. Вінниця : «Твори», 2018. 300 с.
4. Єфремова І. М., Гургула Р. І. Проблема художньо-образного мислення в музичній педагогіці та психології. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Херсон: Херсонський державний університет. 2018. Випуск LXXXII, т. 3. С. 133-137.
5. Лі Іцзя, Соколова А. Актуалізація проблеми формування художньо-образного мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Новий колегіум*, 2023. №1-2. С.110-117.
6. Соколова О. Методи музичного мислення студентів музично-педагогічних факультетів у процесі роботи над фортепіанними творами. *Професійна освіта. Наукові записки. Серія: Педагогіка*, 2007. №10. С.78-80.